

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 209 (10501) 1977 чылдың сентябрь 6, вторник 1925 чылда үлдөсөлүттүңиз Эртөө 2 нол.

Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВАДА ЧЕДИП КЕЛГЕН

СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежнев сентябрь 4-те Крымдан Москвада чедип келген. Эш Л. И. Брежневти СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнери Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громико, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Булаков, М. А. Суслов, Л. Ф. Устинов, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнерге кандидаттар П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, СЭКП ТК-ның секретарлары И. В. Капитонов, В. Н. Долгих, М. В. Зиминин, Г. У. Червенко, СЭКП ТК-ның кежигүнери Л. М. Замитин, Г. С. Павлов, Н. А. Шелочко, СЭКП ТК-ның кежигүнерге кандидаттар А. М. Александров, М. П. Георгалев, С. К. Цыгун, СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязының кежигүнери К. М. Боголюбов, Ю. М. Чурбанов, СЭКП

ТК-ның херектер өргөдөкчииниң орадакчызы М. Е. Могиленко, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретариатының начальниги В. И. Васильев, орук харым-аза министриниң бирги орадакчызы Н. А. Гундобин олар уткуп алган. Симферопольдан чоруп турда эш Л. И. Брежневти СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнери К. Т. Мазуров, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнерге кандидат, СЭКП ТК-ның секретары Б. И. Паномарев, партианың Крым облкомунун бирги секретары В. С. Макаренко, Крым облкомунуң даргазы Т. Н. Чемодуров, партия обкомунун буюр кежигүнери удакшер. (СЭТА).

УЛУГ ОКТЯБРЬНЫҢ ЮБИЛЕЙИНГЕ АЛДАР КЫЛДЫР МАЛГА ЧЕТЧИР ЧЕМНИ БЕЛЕТКЕП, ДУЖУТТУ ЧИДИРИГ ЧОККА АЖААП АЛЫЛ!

Черниц кежиин четтирер диге

БИСТИНДЕ МЫНДЫГ

Бистиң СЭКП-ниң XXV съездин аттыг совхозуустун девискери чагай: аргамыш, кат-чмис, балык-байлаң, ай-бес дөш, чүчү чок дор! Тараалаң-даа, хары-дан-даа, Эртең чылын чугаа кру-неге саткан тараавыс безин 5300 тонна ажга берген. Бо-даа чылын байдалы-ныс база багай эвес. Сөөлүгү хыналда бу-гаар алырга, тарааның ортумак дужу-дук гектардан-на сөс дөштөрдөн кудула-вас. Сиген кезер плаамысты күседин алган бис. Мал чеми еске культуралар, муруну чымдарда шыккан, четчир болгаш артар кылдыр белеткеттир. Ыччалза-даа чер-ниц кежи боу-ла эске саарын келбес дээр билдинтир.

Тарылганы бис эң-не арыг болгаш шы-нарлыг үрешилер-беле чорудуп турар бис. Совхозта үреши өстүрер тускай шөлдөр бар, оларның ажаалдамыче кичээлгей удуг. Оларны болгаш еске-даа шөлдери бок үңүштерден, хэктирлерде болгаш аа-рыглардан камгалаар соруда-биле агаар-дал-даа, черден-даа хоран чаптырып, кандыг-даа хемчегерин ай турар. Мине-раалдык болгаш органиктик чөмүшчилде-лерин база долу аяккаларын кылаш тур-бар бис. Чыжаалзоргө, бо чылын 6000 тонна өдк өсөртүр плаамысты 13200 тонна кылдыр күсеттирис. Бо-ла бүгү аяккалар-ның, бир эвес олар шынарлыг кылдырган болза аан, дужутту өстүрериңе идиг бо-луп турары чугаажок. Ыччалза-даа мөөн бир чугулаан турар чүвөм—хуусаа.

Мен тарааым мен, бо черге алаан ур агрономдар, чер аяккалар хөдөждүрерге бо-домуң үтүмүнү шынар шам-биле кири-тир келдим. Ышкыжылар чер аяккаларга мыак улаң дөш үрени млян билген мен. Бистиң сууруулаа бакчының чылында оород чок кылач чок. Чамдыктары мыр-нап кат-даа, чодура-даа тарып алган бо-гулар. А аяккалар турда дескешир чүвө турбас, бауаду-ла эдбек дужуттун эзелери ол.

Ажыл-агыт, бригада туржук шөк, кул-тура бүрүзү аңы-аңгы агротехникалык болуру билдинтир. Хуусаа база-ла мыдыг. Эртең чазың республикага тарыла кон-чүт орай болган. Чамдык черлерге оок чөп-түг чылдагаанары турду ыйлаан, а бие-ке иччип болбас, эрте чажар культуралар-ның тарылганы апрельде дозар уаура-дуг бис. Бо чылын апрельде тараан кы-зыл-тазымыс база-ла чагай удуг, эң-не хой дужутту ол бээр. Тус чериниң байдалын барымдалаарының чугулааны ол.

СЭКП-ниң XXV съездин аттыг совхоз-тун девискериниң агаар-бойдузу, хөрү-нү республиканың эске ажыл-агыйлары-нымдан удуг ылаалдык дээрн маргыш чок. Ылангы тарыла шөлдериң аргам-ыш, бүрүлчип даглар бүрүзө. Ычча-гаш хат шооуг эвес хөрүн урелишти-нинге удуг техникамы болгаш диндиктен тарым системаны амдылыкта ажылга-айн турар журуула ол. Тарылганыс агро-техниказында база парыл чүвө чок чылып болгаш кузун аидарган черлерин эки аяккалар кылдыр, чазып шык базырар, ау-щильник тыртар болгаш каток-биле тап-тадыр. Нургулайында бо-ла. Бок үнүп үнүп келгенде, оу иланг азы культу-ба-тор-биле уауткаар. Бо дээрге бүтүдө билдинтир артарлар-дыр.

Тарааны өстүрүп алдыр — аяккадык чүдө кезин-дир, аюум ол кезикти кес-тирери ам-даа элек. Дужуттар акаары, арыглары, кадалгалары тарымыңдан ду-дак чок чымштыг. Бис бо чылын Старо-поль крайда Илатов районунуң тараа-жыларын дужукалганы ажылларың шит-тирелон бис. Хураалга дугурушканы, ажаал-да-транспорту агрегаттарың тургусту-вус. Оларның арамында комбайнлериниң, эдички мастерлериниң, саваң сарайтар-болгаш өсөртүр уадузун, чер анларар ме-ханшаторларын, тары арыглар уаду-зун, тараа өсөртүр чөлаачыларын асно-ларым бар. Хамык ажыг хары ула чорутту-нар. Бир эвес комбайн урели бээр болза, оок орунче дол-дараан кириштер артык комбайнларымыс база бар.

Кол-ла чүвө—шынарда. Ажылдың шына-рың чедиң алырда, чамдык аяккаларын каш-даа каток кылдыр таварылгалаар тур-бар. Ыччалза-даа бедик дужуттун үндени-нин мында деп шыдаам мен. Чүгө дээрге дужутту өстүрериңе черин аяккалар кыл-дырыңдан аңыда, хой-хэй чүдүдөр негет-тирер болгай. Черниц кежиин четтирер диге, оларның дегереви туулунга чедиң кылдыр апар.

Белеткеп — кандыг-даа ажылдың кол кезин, бис оу багай эвес чоруткан бис. Машина-техникадан агаалың кылач күн-дөгү чедиң хуваатынган. Тараа курдамыр, арыглар болгаш чүдүрер механшатор болгаш еске-даа бүгү техника септетти-ген. Кезер тараавысты диндиктерге ча-рып, кыдын долгалдыр кесилеп алган бис.

Ф. БОРТНИКОВ.

СЭКП-ниң XXV съездин аттыг совхоз-тун кол агроному.

ТЕМП БЕДИК

Монгун-Тайга районун «Малчы» болгаш «Мөгөн-Бу-ру» совхозтарының ажыл-иш-чилери бо хүндөсө сиген белеткелниң плаамың бары-ла чартык кезин күседип ап, темпини бедиктеп. Оон ичинде «Малчы» сов-хозтун мал чеми белеткээр бригадалары 518 тонна сиген-ни белеткөөп, плаамың хой, зе-рени күседип ап, ол хондоттун түнөлү-биле СЭКП райкомунуң болгаш райкусокмунуң шилчир Кызыл туугу чаалап алган. Ол-ла совхозтун Тес-Хемнин Ак-Чыраала ажылдан турар сигенчилери 289 тонна сигенин белеткөөп, плаамың 78 хуу кү-сеткен. Апаа партия райкомунуң болгаш райкусокмунуң бригадалар арамында шилчир Кызыл туугу тыныскап. К. МААДЫ.

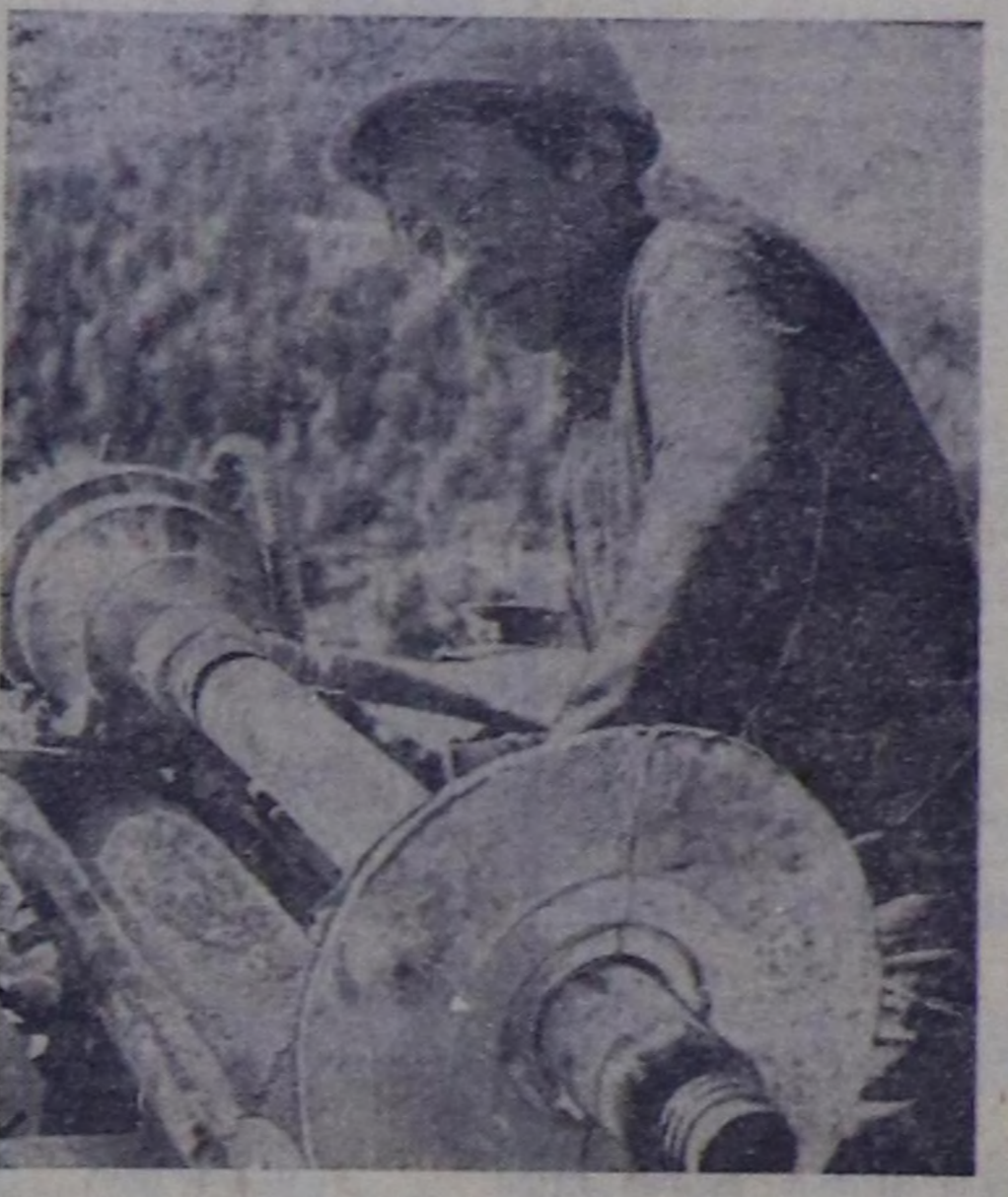
НЕМЕДЕ ХҮЛЭЭЛГЕ

Тарылган совхозтун Найрал салдырында коммунист Куу-лар Надир-оол удурунун № 1 хойжу бригадалың сөгөнчилери 150 тонна сатен кезер плаамың, оок 133 тоннаың дерек кырында сарайтан алган. Ын-да ол бис кызыл туусу эвен-дара үстүп алган. Хорумул-Бут, Кызыл-Хараган, Адир-Баштыг-Тей иччар хол калдыры-биле кезин арамында социалистиг чарыштыг аякка-лар турар. Анык хойжу коммунист Аамыр-оол Кара-оолдун эвенулу 10 тонна сатен кезер, хулаал-дан 25 тонна чедирип, ам-даа 5 тоннаың иччир кезер хулаал-тан алган. Салбырын хөкөөн хойжугулары коммунисттер М. Салтык, А. Оңур, М. Байыр оларын удурунун эвенулары инды плаамың 46 тонна кыл-дыр күсеткөн. База-ла немей хулаалганы алган. С. САРЫГ-ООЛ. Бай-Тайга район.

Хол-биле

Иданов аттыг совхозтун Холтук салдырында Бүрүзсөн Эвес-оол баштаа хол-биле сген белеткээр эвену 37 тонна сигенин немей белеткөөп, оокта-ка хулаалтан берген. Эвену ам Могай ден черде азылган уламчылар турар. Хол калдыры-биле сген келип турар хойжугулары ара-мында Масым Мунуук, Нам-чык-оол Уйуну-Кара олар муры-накчы болуп, 10-10 тонна сиген белеткээр хулаалганы күседир чокушталып, 8-8 тоннаың кызылган алганнар. Т. ОЧУР-ООЛ.

БЕШ ЧЫЛДЫҢ ШАЛЫП ЧЫЗЫ

Республиканың үстүрүнү чаа алдырларының бирөөсү— оңууг металл арыглар бугуруле чери—Тергиң-Халын шит-тирел-алылаа черини металлургия, дагжылары болган инженер-техниктиг аяккаларчы оңу беш чылдын ийини чылыны даалгалары чедишкени күседип турар. Уне-диг металл—монгун суу хойжу арыглар, кызыл руда алдыр карьерин болгаш тургаларының аякка-ишчилеринден дыка хамаржыр. Руданы хойжу казып тыккан туудум-ла, проду-кна хой болур. Чогу-на аянчтан руда тынысчылары: өрүмкешчир, эканаторжулар болган ар чүк авто-мобильдерини чөлаачылары ай, квалташ плаамың ажыр күсе-дир дөш кызылмай ажылдан турарлар. Бо хүндөсө руда алдыр черин хынамыс чедер метр чедер, байлактын тыныс улам улаамы турар. Дагжылар Улуг Ок-тябрьниң 60 чылында алдыр кылдыр белеткен хулаалганы алган, бөг-боттарының арамында социалистиг чарыштыг аякка-лар, хун бүрү чедишкениңер бөөн турар. Бо чылын хой тонна руданы казып, 187,3 мун тонна добурасты казып болган 37 муң пөгөн-метр хая-дашты үттеп, өрүмкешчи-ооларың хулаалганы. Бо хире улуг хемчээдиг аяккады кы-ларга өрүмкешчилерин ролю удуг. Амы уени өрүмкеш-тористарының башчыларымың, чарыштын мурынакчылары А. Николов, Д. Байкара, В. Егочев болган өскелер-даа эрте-ке есе аяларың даалганы чедишкениң күсеткешчир: олар аякка норманың чүгө долдур эвес, харын ажыр күсет-кен.

Доруу Байкара бугурургени хулаалганың бирөөсү. О металлургия заводун туудуп, аяккаларды өгөзөрүниң-даа му-рунунда шиткел шактамың дагжымың берге-даа болза, хун-дуг беркежени келип алган, ажылдан турган. Кайра за-вот тууттунуң, коллектив тургустунганда анаа өрүмкешчи-өрүмкешчилер кирири сүмөлзөн. Оу улуг дужукалгы ма-стер В. Дикова бижылган. Улуг совурудагы, кызылмай болгонда, Доруу өрүмкеш станоктун тургузуун, аякка-лар чүрүмүң ур-да болбаанда шиткелдиң ап-тускайлан ажылдан турар апарган. Оон бөр беш чыл эртең. Ол ам-карьерини мурынакчы аяккачыларының одуруула кырген. СПК-5 ден станокта ажылдан турар. Алардыкы оюлей—Улуг Октябрьниң 60 чылында у-куштур хой руданы бөр, эки шынарлыг продукцияны бугу-руриңе удуг кирири—бисте сорулгамыс—деп, ол чугулаан турар. Чыл плаамың бисте декабрь айның 23-те дозарын шиттирден бис. Ол мын-ла күсеткешчир-да. Дужукалгы өрүмкешчи Д. Байкара болуңу беш чыл плаамың хуулаалдан эрте күседир дөш шиттирелдиң ажылдан турар. Т. МОНГУШ. ЦУРУКТА: өрүмкешчи Д. БАЙКАРА ажылдан кириштер чүрүңе. А. ЗАПЦЕВНИЦ фотогу.

ТЕРГИН ДУЖУТТУ ӨСТҮРГЕНИ ДЭЭШ

Москва чоогунуң тараанын ажаап алдырыңа социалистиг чарыштын типлекчилери ботта-рынын область сэдунга чыла-ганнар. Ол сэт Либерцы хоор-райнын тараа шөлдериңден каш-ла километр черде туруп турар стадионунга болган. Ол шалдерде калың аяк-иш-чилери чагай дужутту өс-түрүп алганнар. Ол байралдың кол бо-лушкуну болза хой мун кижги өрүмкешчилер митинг болган. Москва чоогунуң тараанын тиле-ге-биле СЭКП Москва обкомунуң бирги секретары В. И. Ко-нопот байыр чедирип. Бодуну эштери-биле кады 1043 тонна тарааны бастырган болган юбилейиң чылдын тара-на кезилдеңге Москва об-ластың чемпиону болган Кашир районун «Растовцы» совхо-зундан комбайнер А. М. Буз-новка чылаатан алыш час-каашкыны-биле байыр чеди-рип. Сербрапопурак район-дан комбайнер В. В. Михал-ков, А. М. Спидлов, Зарабга райондан В. А. Слесерев бол-гаш өскелер-даа тергин эки түнелелерин болган. Олар се-зон дургузуңда мун ажыг тонна тарааны тус-тузуңда ажаап ал-ганнар. Москва чоогунга эртең тара-ан дужутту болганы-биле кайтам-чык. Областың 13 районунун чер аяккачылары гектардан-на 30 ажыг центнер дужутту, а 29 аякка-агы гектар бүрү-лүдөн 40 ажыг центнер тара-ны бастырып алган. Байыралга механшаторлар-биле кады чөлаачыларга, аякка-лар хандырылганымың база инитиниң чөмөндөгүзүңүң аяккачыларыңа база байыр чедирип. Областың сэдуну киржикчи-леринге ССРЭ-ниң үлдүкчү-лөсмонатымы В. Н. Кубасов, шулукуш Виктор Боров олар ийи-биле байыр чедирип. Митингдин киржикчилери СЭКП ТК-га, СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму-нун Даргазы эш Л. И. Бреж-невке байырал чыгааны ху-лаал алган. В. ИТНИН. (СЭТА-ның көрр.). Либерцы (Москва область).

КАРАВАННЫҢ БРАК РЕЙЗИ

УСТЬ-ИЛИМСК. (Ириутск об-ласты). (СЭТА-ның корреспон-дентизи М. Савенко). Сентябрь 3-те Ангараал Усть-Илимски-ге судноларың аякка эвес кара-ваны чедиң келген. Бүксир теплоходтар есе баржаны хары ула чедирип келген. Оларның кырында Усть-Илимск ГЭС-тин он бешти турбинаның аякка-лар дужутту болган еске-даа улуг хемчээдиг дериалдер бар болган. Ол чүкк ырак аяк-чорук кылган: Ленинградтан үгеш, Скандинавияны долганган, оон соонда Соңгу далай оруу-биле, Енисейден база Ангараал ол чедиң келген. Богучанан Усть-Илимскиге чедиң беш чүк километр сөөлү улашток оша-нарлы болган. Ангарааны хой салгып ухарарын болган сымк чердерин эртеринге хемчилерге Усть-Илимск ГЭС-тиң эвергетиктери дуаалаан. Ляотина таварты акаан сугуң улагытырган, хемге олар кылы-мак дамышкыны болдуран-нар. Станциянын бүгү он ийи агрегаттары долуу-биле аякка-лап турган. «Ленинградский металлур-гический завод» каттыгымыңыңга хуусаа бетине бедиктеп кылганы аяккады дугуңу судно турар черде ГЭС-тин машина залына дораан апар-мың тургускан. Станцияны монтажниктери шалыңны гра-фик-биле аяккалар турар бо-лган. Тулугун коллектив Улуг Октябрьниң 60 чылында че-дир сөөлү уш агрегатты аякка-лап кириер деп шит-тирелз. Оларны аяккалап кириштерге Усть-Илимск ГЭС бодунуң телевицон күтуэңге —3600 муң киловатта чедер.

АЖЫГЛАЛГА КИРИРИНИҢ АЖЫЛДАРЫ ЭГЕЛЭЭН

Запорожье ГРЭС-тиң 800 муң киловат күчүдү сөөлү өнероблогунда аяккалгала ки-ририң аяккалары эгелзөн. Со-циалистиг хулаалгелдер оу сентябрь 29-та аяккалгала ки-рири көрдүгөн турган. Ычча-ла-даа туудукалар болган аяккачылар оу аякка баш-тайгы чарымында ажылдан, хуулааны кызырар деп шит-тирелз алганнар. Чаа агрегаттын көтөл бол-ган машина салбыраарында кол монтаж аяккалары гра-фиктен мурың дооскан. Амы уде бедираери болган баш-кыларының автоматтыг апар-туралымы тыраштыр тургу-зары база шөзөрү эгелзөн. Бус көтөлүңүң эгелзегени И. Ру-денконун коллектиг брига-даны чоруткан. Ол бригада бүгү аяккаларын 73 хүн дургузуң-да күсеткен. Ол болза баштай-гы есе чүк мун киловат күчү-дүг көтөдү энтондөн 500 муң киловаттың энтондөн 800 муң киловаттың энтондөн 1000 муң киловаттың энтондөн 1200 муң киловаттың энтондөн 1400 муң киловаттың энтондөн 1600 муң киловаттың энтондөн 1800 муң киловаттың энтондөн 2000 муң киловаттың энтондөн 2200 муң киловаттың энтондөн 2400 муң киловаттың энтондөн 2600 муң киловаттың энтондөн 2800 муң киловаттың энтондөн 3000 муң киловаттың энтондөн 3200 муң киловаттың энтондөн 3400 муң киловаттың энтондөн 3600 муң киловаттың энтондөн 3800 муң киловаттың энтондөн 4000 муң киловаттың энтондөн 4200 муң киловаттың энтондөн 4400 муң киловаттың энтондөн 4600 муң киловаттың энтондөн 4800 муң киловаттың энтондөн 5000 муң киловаттың энтондөн 5200 муң киловаттың энтондөн 5400 муң киловаттың энтондөн 5600 муң киловаттың энтондөн 5800 муң киловаттың энтондөн 6000 муң киловаттың энтондөн 6200 муң киловаттың энтондөн 6400 муң киловаттың энтондөн 6600 муң киловаттың энтондөн 6800 муң киловаттың энтондөн 7000 муң киловаттың энтондөн 7200 муң киловаттың энтондөн 7400 муң киловаттың энтондөн 7600 муң киловаттың энтондөн 7800 муң киловаттың энтондөн 8000 муң киловаттың энтондөн 8200 муң киловаттың энтондөн 8400 муң киловаттың энтондөн 8600 муң киловаттың энтондөн 8800 муң киловаттың энтондөн 9000 муң киловаттың энтондөн 9200 муң киловаттың энтондөн 9400 муң киловаттың энтондөн 9600 муң киловаттың энтондөн 9800 муң киловаттың энтондөн 10000 муң киловаттың энтондөн 10200 муң киловаттың энтондөн 10400 муң киловаттың энтондөн 10600 муң киловаттың энтондөн 10800 муң киловаттың энтондөн 11000 муң киловаттың энтондөн 11200 муң киловаттың энтондөн 11400 муң киловаттың энтондөн 11600 муң киловаттың энтондөн 11800 муң киловаттың энтондөн 12000 муң киловаттың энтондөн 12200 муң киловаттың энтондөн 12400 муң киловаттың энтондөн 12600 муң киловаттың энтондөн 12800 муң киловаттың энтондөн 13000 муң киловаттың энтондөн 13200 муң киловаттың энтондөн 13400 муң киловаттың энтондөн 13600 муң киловаттың энтондөн 13800 муң киловаттың энтондөн 14000 муң киловаттың энтондөн 14200 муң киловаттың энтондөн 14400 муң киловаттың энтондөн 14600 муң киловаттың энтондөн 14800 муң киловаттың энтондөн 15000 муң киловаттың энтондөн 15200 муң киловаттың энтондөн 15400 муң киловаттың энтондөн 15600 муң киловаттың энтондөн 15800 муң киловаттың энтондөн 16000 муң киловаттың энтондөн 16200 муң киловаттың энтондөн 16400 муң киловаттың энтондөн 16600 муң киловаттың энтондөн 16800 муң киловаттың энтондөн 17000 муң киловаттың энтондөн 17200 муң киловаттың энтондөн 17400 муң киловаттың энтондөн 17600 муң киловаттың энтондөн 17800 муң киловаттың энтондөн 18000 муң киловаттың энтондөн 18200 муң киловаттың энтондөн 18400 муң киловаттың энтондөн 18600 муң киловаттың энтондөн 18800 муң киловаттың энтондөн 19000 муң киловаттың энтондөн 19200 муң киловаттың энтондөн 19400 муң киловаттың энтондөн 19600 муң киловаттың энтондөн 19800 муң киловаттың энтондөн 20000 муң киловаттың энтондөн 20200 муң киловаттың энтондөн 20400 муң киловаттың энтондөн 20600 муң киловаттың энтондөн 20800 муң киловаттың энтондөн 21000 муң киловаттың энтондөн 21200 муң киловаттың энтондөн 21400 муң киловаттың энтондөн 21600 муң киловаттың энтондөн 21800 муң киловаттың энтондөн 22000 муң киловаттың энтондөн 22200 муң киловаттың энтондөн 22400 муң киловаттың энтондөн 22600 муң киловаттың энтондөн 22800 муң киловаттың энтондөн 23000 муң киловаттың энтондөн 23200 муң киловаттың энтондөн 23400 муң киловаттың энтондөн 23600 муң киловаттың энтондөн 23800 муң киловаттың энтондөн 24000 муң киловаттың энтондөн 24200 муң киловаттың энтондөн 24400 муң киловаттың энтондөн 24600 муң киловаттың энтондөн 24800 муң киловаттың энтондөн 25000 муң киловаттың энтондөн 25200 муң киловаттың энтондөн 25400 муң киловаттың энтондөн 25600 муң киловаттың энтондөн 25800 муң киловаттың энтондөн 26000 муң киловаттың энтондөн 26200 муң киловаттың энтондөн 26400 муң киловаттың энтондөн 26600 муң киловаттың энтондөн 26800 муң киловаттың энтондөн 27000 муң киловаттың энтондөн 27200 муң киловаттың энтондөн 27400 муң киловаттың энтондөн 27600 муң киловаттың энтондөн 27800 муң киловаттың энтондөн 28000 муң киловаттың энтондөн 28200 муң киловаттың энтондөн 28400 муң киловаттың энтондөн 28600 муң киловаттың энтондөн 28800 муң киловаттың энтондөн 29000 муң киловаттың энтондөн 29200 муң киловаттың энтондөн 29400 муң киловаттың энтондөн 29600 муң киловаттың энтондөн 29800 муң киловаттың энтондөн 30000 муң киловаттың энтондөн 30200 муң киловаттың энтондөн 30400 муң киловаттың энтондөн 30600 муң киловаттың энтондөн 30800 муң киловаттың энтондөн 31000 муң киловаттың энтондөн 31200 муң киловаттың энтондөн 31400 муң киловаттың энтондөн 31600 муң киловаттың энтондөн 31800 муң киловаттың энтондөн 32000 муң киловаттың энтондөн 32200 муң киловаттың энтондөн 32400 муң киловаттың энтондөн 32600 муң киловаттың энтондөн 32800 муң киловаттың энтондөн 33000 муң киловаттың энтондөн 33200 муң киловаттың энтондөн 33400 муң киловаттың энтондөн 33600 муң киловаттың энтондөн 33800 муң киловаттың энтондөн 34000 муң киловаттың энтондөн 34200 муң киловаттың энтондөн 34400 муң киловаттың энтондөн 34600 муң киловаттың энтондөн 34800 муң киловаттың энтондөн 35000 муң киловаттың энтондөн 35200 муң киловаттың энтондөн 35400 муң киловаттың энтондөн 35600 муң киловаттың энтондөн 35800 муң киловаттың энтондөн 36000 муң киловаттың энтондөн 36200 муң киловаттың энтондөн 36400 муң киловаттың энтондөн 36600 муң киловаттың энтондөн 36800 муң киловаттың энтондөн 37000 муң киловаттың энтондөн 37200 муң киловаттың энтондөн 37400 муң киловаттың энтондөн 37600 муң киловаттың энтондөн 37800 муң киловаттың энтондөн 38000 муң киловаттың энтондөн 38200 муң киловаттың энтондөн 38400 муң киловаттың энтондөн 38600 муң киловаттың энтондөн 38800 муң киловаттың энтондөн 39000 муң киловаттың энтондөн 39200 муң киловаттың энтондөн 39400 муң киловаттың энтондөн 39600 муң киловаттың энтондөн 39800 муң киловаттың энтондөн 40000 муң киловаттың энтондөн 40200 муң киловаттың энтондөн 40400 муң киловаттың энтондөн 40600 муң киловаттың энтондөн 40800 муң киловаттың энтондөн 41000 муң киловаттың энтондөн 41200 муң киловаттың энтондөн 41400 муң киловаттың энтондөн 41600 муң киловаттың энтондөн 41800 муң киловаттың энтондөн 42000 муң киловаттың энтондөн 42200 муң киловаттың энтондөн 42400 муң киловаттың энтондөн 42600 муң киловаттың энтондөн 42800 муң киловаттың энтондөн 43000 муң киловаттың энтондөн 43200 муң киловаттың энтондөн 43400 муң киловаттың энтондөн 43600 муң киловаттың энтондөн 43800 муң киловаттың энтондөн 44000 муң киловаттың энтондөн 44200 муң киловаттың энтондөн 44400 муң киловаттың энтондөн 44600 муң киловаттың энтондөн 44800 муң киловаттың энтондөн 45000 муң киловаттың энтондөн 45200 муң киловаттың энтондөн 45400 муң киловаттың энтондөн 45600 муң киловаттың энтондөн 45800 муң киловаттың энтондөн 46000 муң киловаттың энтондөн 46200 муң киловаттың энтондөн 46400 муң киловаттың энтондөн 46600 муң киловаттың энтондөн 46800 муң киловаттың энтондөн 47000 муң киловаттың энтондөн 47200 муң киловаттың энтондөн 47400 муң киловаттың энтондөн 47600 муң киловаттың энтондөн 47800 муң киловаттың энтондөн 48000 муң киловаттың энтондөн

ЧУДУ-КАРАЛАП БОЛБАС

Вун бас-кежигини эгес болур деп билген, саваалда турармын ол.

УНЕЛЕЛГЕ ТӨЛЕПТИГ

Татьяна Саяа Шенээр ортумак школанын онгу класин дооскап, комсомолту пунктка биле «Шенээр» совхозтун Сут-Канка фермасынга тапшыр.

Мезгилдерге тапшырар бодавым беш чылдын мадирин, социалисттик чарыкка бо-ла тижелгич болуп шыгырап бээр аныяк уругну Татьяна Дуктуг-ооловна Саяа дээр.

Чайны магаалы чылы болган чырык хүнеринде дегем аяккарга даштап, башың чорууга чыргалдыг чурттап.

Ун дугайык чаклык чыккестерин манас каксы-даа бол көрөйлер.

Хап көргө стеловалда элдерг уугу болур, машина-зынга белин күтүп, таарыштырын алган улаптыр халтар.

ССРЗ-ниң чаа Конституцияның 42-ги түзүлүдө, ССРЗ-ниң хамаатылары кадыкшылдыкка алган элдерге эрге-лик деп бижээ.

Беш чылдын кижилери

Ондоар Бора, Куулар Доржу Чоюн-Хемчик районда «Чыраа-Бажы» совхозтун баштайгы трактористери.

Э Э Л Д Е К Э В И Л Е Ц Б О Л

Бажымыс сонгалары кудумчуге көрүнгөн, автобус донкаар чер база тартыт-ла сонга дукунда таварышкан.

Кижилерге ошаанган аныяк кымыр турган, бодуун эргезин ажыглап, аныяк, көп-чутунар багай чантыллар хаан эвес бар болур-тур.

Комсомолчу Надежда Назырың онгу беш чылда машина-техниканы шүңгүздүп, бедик көргүзүлгү ажылдарын планнаан.

Сентябрьда доозар

Чоюн-Хемчик районда сугарышта эргелекчини иже-тер-техникат аяккадакчылары ССРЗ-ниң чаа Конституцияны төлөөлүдө бүдүрүп турарына чугаалакчы.

Көрүштүг, чараш болдузса

«Тыялелге» совхоз түтлө Кызыл районда эвес, республикада таравалык удуг ажыл-агыйларын бирөөн Ажык-агыйдык чыл бүрү сайыралык-биле дегте тудуг-сууру база немескип турар.

З. КУУЛАРЫН Фотолары

Улуг-Хем районда Арыскан ишман суурлар-ла хой, Мычалаа-даа бо суур совогу үдө ескелеринден ижер суг тыямызастаанын-биле магалдыг апарган.

МАКТАЛДЫГ АВДАЙЛАР

Кызыл районда «Х Улуг хурал» совхозтун хоочун ма-дичыны, пенсионер Биче-оол Чоюгу, малчылар Биче-оол Хемчик, Биче-оол Арга-оол, Биче-оол Оюн аоол боттарыны кызыл-агыйла күш-ажылы.

Биче-оол Дываа — төрөп төриге коллективтик аякка-лай тургустулары биле биче-агыйла, амдыга чедир балдымы салбан.

Аныяктар анаа өөрчү четтеринге илербеп турарлар. Оон дагыштып турганы аныяктар амдыралдык каалама, дегем орунуче кирип, артем-билгилит эки кижилер болгаварында хой.

Ошапкан амдыла кызым-мак, толту, томангыт кижин деп ону били-кочуларын мактай турары таварыга эвес.

Шаптыктап турар айтырыглар

Улуг-Хем районда Арыскан ишман суурлар-ла хой, Мычалаа-даа бо суур совогу үдө ескелеринден ижер суг тыямызастаанын-биле магалдыг апарган.

Уран-шевер холдар

Ону Күдөр Самбаевич Ооржак дээр. Хары чеден ашык. Уран-шевер кижин деп ону чон мактап чугаалакчы.

Ажыл-ишчи кижини

Шежинин Чолдог-Кара-Суг. Чайны ортан айы. Илп-дип, олт-сиген холбосоник чыгы-кан.

Кызылдың Уруглар бажынынга өскүстөр болгаш чартын өскүстөр школа назыны четкине өзүп, доруугу алгаш, шонлага удегити турарлар. Бо чылын школа-интернатче 41 бирги классчы өрөнгөн кирген.

ЧУРУНТА: Уруглар бажының кижикчи Ирина Семеновна Белогорская бирги классчыларын шонлага үдөп турганы.

Улуг-Хем районда Арыскан ишман суурлар-ла хой, Мычалаа-даа бо суур совогу үдө ескелеринден ижер суг тыямызастаанын-биле магалдыг апарган.

Улуг-Хем районда Арыскан ишман суурлар-ла хой, Мычалаа-даа бо суур совогу үдө ескелеринден ижер суг тыямызастаанын-биле магалдыг апарган.

Улуг-Хем районда Арыскан ишман суурлар-ла хой, Мычалаа-даа бо суур совогу үдө ескелеринден ижер суг тыямызастаанын-биле магалдыг апарган.

Улуг-Хем районда Арыскан ишман суурлар-ла хой, Мычалаа-даа бо суур совогу үдө ескелеринден ижер суг тыямызастаанын-биле магалдыг апарган.

ЯНЗЫ-БУРУ

МЕДЭЭЛЕР

Шаңнаткан

Тэли сес чыл школазы (директору И. Т. Сат) чаа өөредилге чылын организастыг эгелэн. Өөредилге чылын белектели коллектив чедишкенин чоруткан болгаш шылчир кызыл тукбиле шаңнаткан.

Башкылар коллектив эртен өөредилге чылында «Ученишкенин амьсалдан» Школа өөредилгенин декабри 99 хуу, ооң шынары 38 хуу четкен. Чоокну чылдарда көргүзүп чыгып турган. Бугу-нинти сес чыл өөредилгенин хоолдууну школа багай эвес боттандырып турар.

Ажыл-ишчи демниг коллектив Улуг Октябрын 60 чыл оюнун бугузуунда эгелэн чаа өөредилге чылында улам ки ажылдарын бугу-редип турар.

С. САРЫГ-ООЛ.

Бай-Тайга район.

Театр аът-танышкан

Ыраккы Монгун-Тайганын ажыл-ишчилеринге У. Гаджибековтун «Аршин Мал-алан», А. Афингеновтуң «Машенька», А. Байтемировтуң «Уркуя» деп шилерин баралтадырып-биле РСФСР-ниң болгаш Тыва АССР-ниң алдарлыг артисттерин, 18-тен 24 хар чедир назылыг талантылыг аныктарнын аразына келир уениң артисттери кылдыр өөредип чорударынң конкурсуун база организастаар.

Театр неделязынга киржи-биле хоочун артистер Х. Нонгар, Н. Влэй-оол, Е. Ненденбил, В. Монгал-бим, А. Таванай, анык артистер Ч. Монгуш, Л. Солунол болгаш Тываның комсомол шаңналының лауреазды М. Дарый олар сентябрь 3-те аъттанышканнар.

Ш. ЧЫМБА.

Улуг-Хемни

кежир кө-

вүруглер

Красноярск хоорайнын кеску черлеринин бирээзи болза, ооң шапкын Улуг-Хемни кежир көвүргүлери болур. Аңаа баштайгы кежир-орук көвүргүм эртен чус чылдың төнчүзүнде тут-кан болгаш оң төлөвилээш инженерлериниң тывызын бодалар ол үеде алдаржып, ыңчаарда Парин хоорайга болган бугу-делегей дегелгенин алдын медалы-биле шаңнаткан.

Он алды чыл мурунда туткан ийи дугаар көвүргүмүзүн узуун ийи километр азыг болган. Ону төлөвилээш инженерлерге болгаш туткан туугууларга Ленин шаңналының лауреаздары деп аттарны тывыскан.

Ам Татышев ортулуунуң чогуунда, Улуг-Хемни кежирлериниң үшү көвүргүмүзү тудул эгелэн. Оң узун дурту дөрт километр чартын, калбазы 40 метр чедир болгаш 50 метр чуртуустан чөөн талазында эч улуг көвүргү болур.

МӨНГҮН-ТАЙГА ЭДЭЭНДЕ

Приамурьениң спортчу «намдары»

«Мөгөн-Бүрөн» совхозтун конторазынга ажыл эртен эрте-ле эгелей бээр. Совхоз директорунун кабинетинде ажыл-ишче шымын кызыл-кызыл удуругу башкаар төвү алаар. Эртенги шактарда ол-бо айтырлар шиктирлеп, директор чай-чапар чок-ла олу-рар. Кыдындан көрүп турарга, директор Саяа Кара-оолович Шыдыраа келгендерин айтырып эгит-ээддек шиктирлей кзап, утазы-биле ол-бо дегел-лерини шымын алтары шалыккан-на кижилер болду. Кар-луунда эртенги шактарда дээр-ден башка, кабинет эзелп олтуруксавак, акжылдык ийи олунга туруксаар кижилер деп билдим. Бир чай аразында көлгөн херөөм дындады каап-там.

Чок боор бе. Чыжээлээр-ге, аки көргүзүлгү, — хоочун малчыларын бирээзи Намы. От ам Тес-Хемнин Аг-Чыраада сгелен.— деп чорда, эжиткен буурул баштыг, узун, мөгөш-шмырак буттук кижилер кел сал-ла ээлдек мендешти.

Директор талмаалар катты-рышкан, «чымчак тебе аксын-га канмың килген» деп чүве ол-дур. Маадрынар болу-ла кире халып келген бо-дур, тавыкынар деп чалды.

Кыжар холун суңгап: — Монгун-оол Намыевич Намы дээр ийин— деп бодун таныштырды.

Малчынын директорунга акжыл-көрсөн кыскамы-биле илеткекени сонда, чугаалжыр шолон чер дилеп, ийилгөн оон үнүп чорутувак.

— Бистид черде сгелен бо чылны көнүгүп пат үгөн. Ил-чангаш совхозтун кезек мал-чынына ырак-даа болза, Тес-Хемниң Аг-Чыраада барып келип, ажаап турары ол-дур ийин. Аңаа 17 тонну ажыл-лааш, чаа-ла аоп чанып бар чыдарым бо. Аар-саар айты-рылганыр кижилер мен, ыңчан-гаш директорга кире дүжүп чыттым— деп, малчыным чу-гаалды эгеледи.

Ындагында далайжыксап олур-лары көнчүг боорга, кааксы ай-тырлар салып, хөөрөштим. Малдың чайты, кусу кире-тилгени-не аки эрттиргеш, кышка чөм-суурун четчир кыл-дыр белеккен алыр-ла болза, белек сөрт дивини хоочун хойжу бодууну практикалдан-дан аяк билер болду. Аг-Чы-раада сгелен аки үгөн. Аңаа «Мөгөн-Бүрөн» совхозтан 19 малчын 2 бригада бооп алган, хол калыры-биле келип, сгеленин сөөртүргөн пресестеп белеккен. Бир малчыга-ла 2 тонна хире сгелен оңаажыр бол-ган. Оон калдыны чер-чурттан дамдыктап кезерип малчынар сүмөлөшкөн. М. Намы кышка удур 5 тонна сгелен белеккен алыр планым. Илчангаш оңу ам чедир белеккен алыр дөш сгелеш-сеткили дөштүмөйи тур-рары ол. Малчынын ил ол-даа байланып, чуга-соодуну көп-пун-лаз ап көөрге, даанган ажыл дөш кызыкмак шу-дургузун көргүзүп турар.

Монгун-оол Намыевич— ком-мунист. Ол атка төлөткенин бо-ду көргүзүп, бедик көргүзү-лери чедип ап келген. Чыжээ,

1975 чылда 100 хойга онааш-тыр 108 хураганни, 1976 чылда 94 хураганни меңди ал-гаш, шаңнап-мактады алган.

— Бо чылын 100 баш хой-га онааштыр 90 хураган, бир хойдан 1 килограмм 400 грамм дүк алыр социалисттик хулаал-гелги турган, шыны херек, хураганчы баш санын чедир албаан мен, а дүктү харын 1 килограмм 650 грамм кылдыр кууестетим. Эртен кыш бистид черге көнчүг калың-дош-кун болган: соок дымчак, хол-дулук, хат-шуураган делеп тур-ган. Оон калдында малдың чире-чөм чедишпей барган. Ил-чангаш шыккыдырыгы болган мен. Бо чылын ол чакты-рышмын катаптавак дөш ам-дыгаштан кемчег ап, хөмөдү турарым бо— деп, хойжум ча-гыш-сеткилинден шымын чу-гаалды олур.

Оон мурунда ол үш чыл улай аки көргүзүлгө болгаш «Социалисттик чарыштың тилгекчи» деп хөрөк дөмдек-терин ап, өрктүгү барааныр-биле шаңнадып турган. Илчангаш ам база-ла ол бедикче ко-дуруп, мал чөмөн аяк магады-ла белеккен алыр дөш кыш-маккай хөдөлүп турарын ком-мунист хойжу бугу-редип чу-гаалды олур.

Өг-бүлениң хөрөжөн өзүн өртөн Чыдымчаповна Иргиттин хойжуну малчы чыл ажырып, менди камгалап өстүрүнгө кирип турар улуг-хуузу эгезин өвөс. Аът мунгаш хой-даа кадарар, кажаа ишти кур-галлаар, өлөк берип, чаш ху-раганнары ашарып-чөмөрип

ажар дөш оон киражир ажыл-ла хөй. Ол беш уругунуң иези. Оларын кижиздилген эгези, өгүңү хүн бүрү аар-саар ажылдары дөш кылдыр чүвө-лө хөй. Илчангаш-даа өртөн Чы-дымчаповна үе-шарын чөд ажылгап, ол бүгүгө четтаган пат чаңчыккан. Оларын улуг өгү Совет Армиянын хурээ-ленинде албан хулаалгезин бер-гани аки эрттирип турар. Бай-ралдарда шаңнап-мактады ап турарын ала-неинге ол дындаптыр бижир чаңчыктып.

Илчангаш ала-не олунга өр-үрүп, чоргалдары. Оларнын өскө дөрт уругу өөренипти. Оларда өөрдиге херекседер чете, идиң-хөв-даа бүрүн дер-иттинген. Олар база-ла мал-чы ала-незини сеткили хо-мудатпай, кызыкмаккай өр-үп урулгар. Күш-ажылчы ала-нең улгери, аки кижиздил-генин түңгөли халас барбааны ол-дур.

Бо малчын өг-бүлениң кыг-таа кезөдө менги бергун угулбас Монгун-Тайганын өздөндө. Тайганын бажыңче үнер туристер оон өздөн тава-рып үнүп турар. Ында маш аймак көнүгү чок. Илчангаш олар чүдүлү белеккен алыр сезонугу ажыл-биле дөмөй. Чөре илчангаш Монгун-Тайга-нын бугу малчынарыга көр-жөн кыжын хөмүр-лаш-биле дөмөй кол олар чүл бооп ту-рар. Илчангаш малчынарың кыжын магадылап белекээр-ле чүвөң ол. А оңу өскөтөр ышты шаңага малчын баш-тай чыны белеккен алыр, совхоз машиназы өсөртүп че-дир. Белең чүвө калды боор, чамдыкта ыңдыг-мындыг чыл-

дегааннарынч ужуң ол бүтпей баргылаар. Илчангаш бот мунганар ужура таваржыр. Монгун-оол Намыевич олар чүдү талазы-биле өскө малчын өөрү ыңкаш ыңчаар-ла хөдө-лип турар.

Ирак, кадыр-берт тайга-дас-кылдарга көжүп-дүжүп чоруу-даа бол, коммунист хойжунуң өг-бүлени төрөөн чуртта бол-гаш делегейде болушкуннары дынып, номчуп ап турар. Оң өөндө присмиң бар. «Шың», «Тываның аныктары» солун-нар, «Монголия» журна, «Агитаторун блокноту» — мындыг чагылталары.

— Почта ында-хаал көр болган, чылга бээр-дир. Ил-чангаш оңу шуштузун номчуру берге— деп, хойжунуң хомады-ла мындыг болду.

Оон хомудалы чөптү. Ол кээрге аммыралдан, хүн бүрү-нүп болушкуннарында чыда калбайн, оңу билип алыксаан чагай күлөз-түтүк-үлү. Со-дун, күтүүдү киз бирүүзү күлүтүрүп делнеди беддер дөш, хаймыгып турар аммы-ралдан чыда калбайн номчуп таыкжар дөш чагыдың алыр-ла болгай. Чылга болгонда малчынарга почта чедирилге-нин үзүктелдирбес дөш дарый кемчег алыры черле чугуда.

Чугаалажып олурган хойжум туруп келген: — Бичин олжум белеккел кызыга өөренир. Ам узавак школага өккөз мен. Кыды-рааштары четпес боор, демей кылдырап салып алгаш, чан-мас болза хоржок— дөш, ба-йырашкаш, далаштыг уаңып чорутту.

З. КЕЧИЛ-ООЛ.

Эвилелдешкен республикалар найысылалдарында

МИНСКИНИН ПОГААН БИЯШТАРЫ

Белорусиянын найысыла-лында эң делгем скверин Ма-линовский кудумзуунда кыл-ган. Ол барык оң тектар черде чаштылган. Аңаа чаа чурттага району «Погаан шыктын» чуртталжылары хостуг шаптып эрттирип, дыкташтырлар.

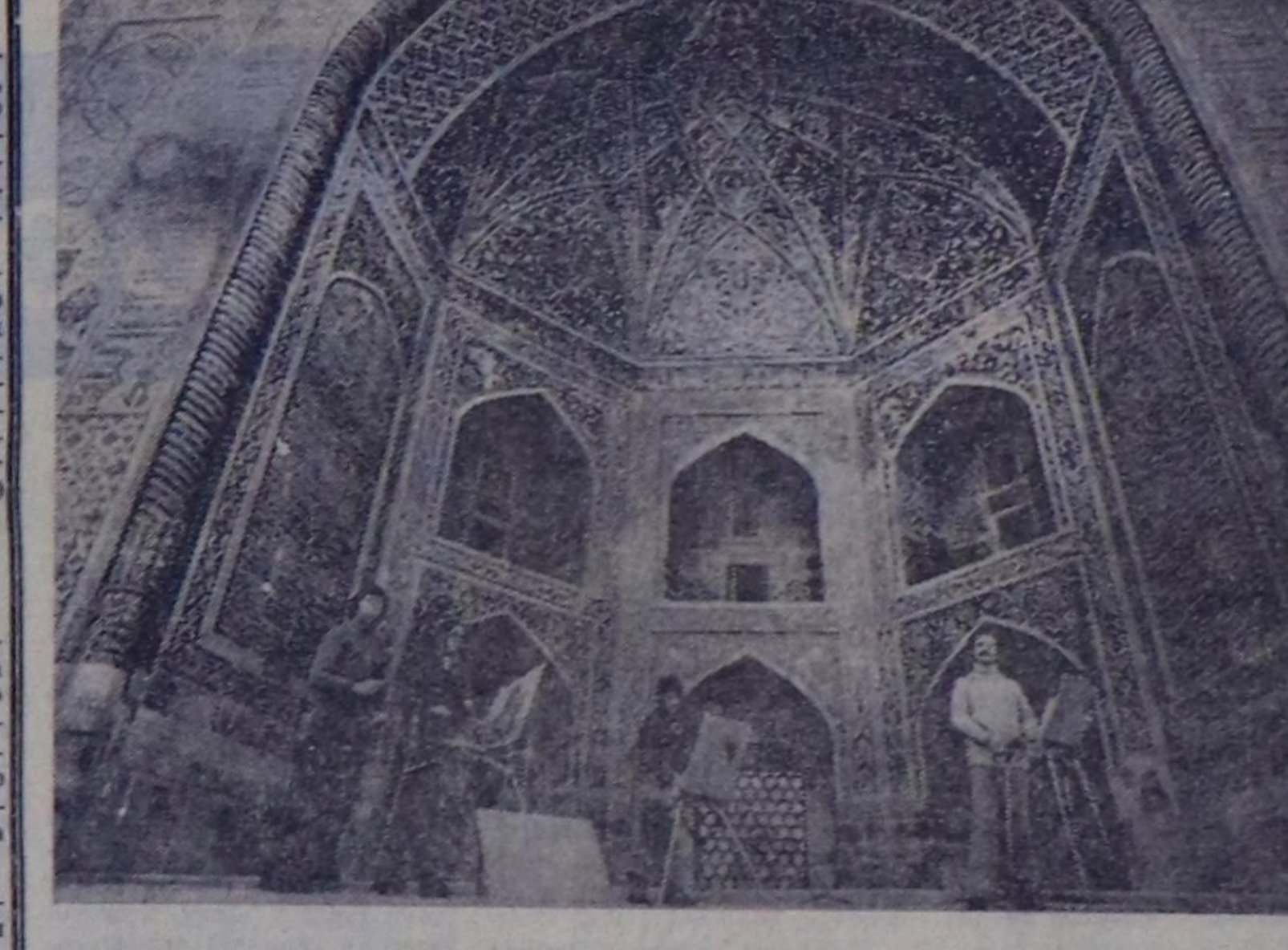
Амгы үеде Минскке парк-тарын, скверлерин болгаш бульварларын шөлдү 750 тек-тар алган. Бо күзүн «Минск погаан тууду» эргеленип алы-дыкчылары 25 муң хире иштарины болган 250 муң алыг ылы дөстөрин олуртур деп турар.

ЭРТЕ-БУРУНГУ КВАРТАЛДАРЫН ЧАЛБЫТКАЛЫ

Вишностун эртен кезээни кварталдарын бирээзинин чартылыгым доозулган. XV— XVII чус чылдарын архитек-туразын тураскаалы бооп турар ыңдыг 70 ажыг квартал-дар ол хоорайда бар. Хоорайны чартырынып чыгыш планын буугаар ол кварталдарын шаан-даккы олчаң кылдыр каттап тургузар дөш. Дийлаар бол-гаш кызык кудумчулар турис-терин олуртгар, эртер орку-тары апаар.

ЭРТЕМЕР АКАДЕМИЛАРЫНЫН НОМНАРЫ

Киниевтуң номчучулары чурттул эртем теманыга биз-життиген эң солун дөш ном-нары белек танышканнар. Эр-темдөвөрнүн чедт чус азыг аныкдары— Ада-чурт эртем-

Бурунгу шагның тудуунуң хоорайы болур Самарандың чыл бурзуунда муң-мун туристер изап турар. Олар ол хоорайнын онзагай төвү болур Регистан деп шөлгө («элезинин чер») ыаыала келирлер.

Аңаа архитектура тураскаалдарын ту-дуун XV веке эгелэн. Шонар мазанна-биле каастан улуг баныңнар, нарын хээлиг чараш минареттер бистин хунервиске че-дир боттарынын каас-шинин чоруун хөвээр эрттирген.

Ахитектурамын тураскаалдарын на-мын-биле камгалап турар. Каасталгалары катап тургузар талазы-биле ажылды дур-жулгалыг реставраторлар үргүңү чоруу-п келген.

ЧУРУНТА: Регистан-Самарандынын

урун чүл уңишкенин студентилеринин чурун чурур үнөм чери.

С. МЕТЕЛИЦАНЫН болгаш Р. ГАФУРОВ-ТУН фотогу.

(СЭТА-нын фотохрониказы).

НАЦИОНАЛ СТУДИЯ

— Бистид студентилеринин боттарынын черлеринин анык-ланышын мааза эккерин кы-лаар бис. Төрөн черинин кезиң-намдын, национал кел-си-нин, чоңунуң хөгжүм херек-седерин, ымак номнарын-даа эккер болза эен— деп, күрүнө-ниң А. В. Луначарский аттыг театр институтунуң режиссер факультетинин деканы Всево-лод Порфиревич Осталясий илчангаш чуугалан турар.

Собин кудумчуунда, найы-сылалдын төвүнде Күрүнениң театр урун үчүлүнүң хоочун институтунун бажыны турар. Киришпн экзаменерни эгел-ден турда оон чаныга кежир үени режиссерлары болгаш актёрлары, балетмейстерлары болгаш музыка театрынын соли-стери, ойнаагарты театрлы-кы артистери болгаш крити-ктер хайлалык турар.

Мында өөренип турарларын болгаш ам өөренип кирерлер-нин аразында эвилелдешкен база автономуг республика-ларын болгаш Совет Эвилели-нин автономуг областларын чөлөкөрүн шүптүзүн көрүп болур. Бо институт хой нацио-налдыг совет театрга болган даштыгында-даа эч-сүрүгө үбө

берген таланттыг режиссер-лары болгаш актёрлары бө-лөктөн чурттуу. Чурттуу 75 хоорайла-рында театрларны бо инсти-туттуң доозучулары удуругу турар.

— Артист кижинин дөди эр-тең чөдүн алыр арзгыг болган Совет эрге-чалгыра-нын база бир чаалан алыш-кызы болур— деп, Осталясий чуугалаар. Шаанда, революция мурункуда, артист кижин эртем-бинг чөк болган оон актёр-ларды кым-да саргып салбас бола хунду-лесок чогул болгай. Артист кижиге тускай эртемни бээр талазы-биле Совет Эвиле-ли делегейге бир-ле дугаар чурт болган. Маңаа узук рольду национал студиялар ойнаап болгаш ам-даа ойнап турар. Баштайгы национал студия-лар бо институтка 30 чылларга тывылган. Оларын доозучу-лары республикаларда театр коллективтеринин кол өзө анаргылаан.

— Ову ам-ла өскерин бо-лур— деп, Осталясий чуугалап турар.

— Уш чыл бурунгаар Ош хоорайнын кыргыз студиям профессионал коллектив бооп доозуп үгөн. Чардык хоорайдан туркмен болукту бээр

белеккен турар бис. Национал студияларга кирер студент-терин көнчүг хынамчалыг ху-лаал алыры бистид согула-выс.

Национал студияларга хү-дөп алышкыны канчаар чоруу-п турар бис? Бо аңаа элөөн кели чалалары. Баш-тай республикаларын, Куль-тура министрствозлары, об-ластарын болгаш районна-рын кулдура эргелелдер театр институтунуң актёр фа-культетинин кирерини чара-лы тоңо таныштырар. Оң соонда ол-ла черлерте ко-курстарын эрттирер, а аңаа кулаалыг кижилер кирерлер: школа доозучулары, про-фессионал-техниктинг уңиш-кенин сүругуларын, аныкчаң-нар, колхозчулар болгаш бот-таларын артистер. Конкур-старын түңгөлине эң шык-кы дөңгөрүн хүдөп алары-ны комиссия хынал көөр. Комиссиянын соостыгы театр институтунуң, СССР-нин ре-спубликаларын кулдура ми-нистерствозларын төлөдөк-чилер, национал театрларын драматургы кирерар.

— Мындык конкурстарга че-же кижилер киришкени санаар берге, ыңчалда-даа бир кижини өөренир черинге ортума-был 25—27 кижилер көзүп турар— деп, Осталясий дөмдөткөн. Мындык хой саныг, хой дыл-дыг кижилерден булуң талы-зынгаларын кыска үө шикте-лини алыры берге айтырар. Нияни алышкын үениле кымын найын келгенин база өөренип көрүп турар бис. Далай черде ырак аадын келген анык кымын мын-ча үдө соостатгы комиссия чуртула бөдүңү мерекенин илередири берге болбайт аки. Илчангаш бо таварында илчилер-биле үргүчүк бөсөдө-лөп, дуза калып турар бис. Беседөдө алышкылар үеңдө оллары өк билип алыр апаар...

Актёр факультетинин дека-ны РСФСР-ниң улустун артык Евгений Козыревниң өш-пөзрөң-биле классте кире бер-дим. Кайган кыздым— ында чүтө чыгыс студент болгаш оңу долааттар ыр башкын, узакки болган студентиниң төрөө дил башкын олур-лар.

Киреринин экзаменерин-ге абитуриентин төрөн ды-лым найм хире билдирин ыла-ылап хынар бис, чүтө элөө оон тускай эртемниң өөрдө-дүгү болду.

Наталья КУРОВА. (ПМА).

Уе үе эрткенден саргара берген фото-чуртута «Арсенал» заводтун куш-культуруларын кылганы гимнастика пира-мидазын көргүскөн. Куш-культуру бир кижин сценанда аскан плакатче холу-биле айтып турар. Ында «Пролетарий, спорт-биле өнүктүш» деп бижжэн. Ук чуркуту 1924 чылда тырт-тырган. Улуг Октябрын 60 чылынга тураскааган спортчу дегелгеде ковар чуруттар-ла хөй.

Ол кийгырыгы муң-мун кижилер дөткэм, куш-культура хой саныг кижилерниң херектели апарган деп чүвени дегелгенин материалдары көргүзүп турар. 1927 чылда Приаму-рьеге үш чус кире куш-культура бөлгүмнөри турган. Оларнын эң улуу «Арсенал» (амгы Дальдизель) заводка гимнастика-га болгаш маңнаарында хандышылдыг 50 кижин турган. А бо чылын бугурунениң ГТО нормазын думазар талазы-биле спартакиадазын бугуң чартын муң азыг кижин киришкен.

Амгы үеде Хабаровск крайда бежен кире улуу стадионнар, беш чус спорт залдары, 20 хире эштре бассейнер бар. Дөр-төн чыл бурунгаар чыгыс-даа ымыг туугу турбан болгай. Куш-культурларын хөй муң кижилер армиязы-биле иң-чээлдерин дуржулгалыг, бедик мергежилдиг тренерлер эртти-рип турар. Оларны куш-культура болгаш башкы институтта-ры белеккен турар.

Хабаровечулар Олимпий оюннарыга, делегей болгаш Евро-па чемпионаттарына тиленчи болган чыгыс чер-чурттулар-ынга чоргаланып турарлар. Оларнын аразында хаакчы С. Савельев, штангист В. Голованов, В. Куренков, В. Капы-нов, эштикчи Г. Куликов болгаш өскө-дөр да бар.

Дегелгенин бир стедизинде крайнын спортчу беш чылы-нын дугайын спорт иленткөтеринге СССР Конституция-нын төлөвилени кызы хире улуг көдүрүлүшүнү болдурганын чуугалап турар.

ХАБАРОВСК. З. ГОЛОДНИКИЙ. (СЭТА-нын көрр.).

Аноар. Бөгүн республикага болган Кызылга көкүп турар булуң-тарап.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

СЕНТЯБРЬ 6-ДА «НАЙРАЛ»: «Сизер метро бизисер» 10.00, 11.50, 13.40, 15.30, 17.20, 19.10, 21.20 шактарда. «ШОНЕР»: «Ра» 11.00, 17.45 «Күтүгүт чалгыштар» 14.25, 16.05. «Менээ бо уруг тааржыр».

САДЫПАЛЫЦАР

Боттарынын камгалалары-биле Күрүнениң 5 хууугу иш-тинин ойнап алышкынын чөлөкөрүн облгагадаларын сэдм алмыр азыктык болгаш өптөг.

Тыва АССР-ниң көдө ажыл-агый министринин орадакчы-зы, 1964 чылдан бөр СЭКП кезигүү Виктор Даваларович ДАВАНЫН аар гарааш, 1977 чылдың сентябрь 4-те 39 харында мө-чөөни Тыва АССР-ниң Көдө ажыл-агый министрствозунун коллегиязы, партия болгаш профбилет организашлары ды-наттышан, оң өг-бүлениңе болгаш дөргү-төөдеринге ха-шы кажындаылар илередиң тур.

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕЗИ: ИНДЕКС 667000